

یادداشت

آسیب واحدهای نیروی کار محور

سید مرتضی افقه

کارشناس اقتصادی

تعیین حقوق و دستمزد به صورت دو بار در سال از منظر نیروی کار با توجه به تورم و اصل تغییرات قیمتی موجود در کشور، درخواست کاملاً بحقی است، اما بعید می‌دانم دولت با درآمد کمی که بعد از تحریم‌ها دارد، بتواند این افزایش دوگانه در سال را انجام دهند. ضمن اینکه با فشاری که شرایط موجود به بخش خصوصی می‌آورد، این بخش هم احتمالاً نتواند با این صراحت افزایش درآمد را در طول سال انجام دهد. از سوی دیگر، اگر نیروی کار به اندازه کافی تأمین نشود، زمینه نارضایتی اش فراهم می‌شود.

برای تعیین اثرات این تصمیم، باید به صورت جزئی مسائل مختلف بررسی شود و به صورت کلی نمی‌توان درباره آن اظهار نظر کرد. این مسأله نیاز به تجزیه و تحلیل دقیق دارد، اما به نظر می‌رسد تحقق آن یک آشفته‌گی در برنامه‌ریزی‌های آتی بخش تولید ایجاد کند.

هزینه نیروی کار که جزئی از هزینه تولید است با تغییر دوباره نرخ دستمزد، احتمالاً افزایش می‌یابد و این مسأله سبب خواهد شد بخشی از واحدهای تولیدی آسیب ببینند. این آسیب برای واحدهایی که نیروی کار محور هستند و از فناوری‌های کاربر استفاده می‌کنند، در مقایسه با واحدهای تولیدی دارای صنایع سرمایه‌بر، بیشتر خواهد بود.

می‌توان گفت تأثیر این تصمیم بر کارخانه‌های بزرگ در حداقل ممکن است. در این واحدها تعدیل نیرو رخ نمی‌دهد، اما در کارگاه‌های کوچک، اگر امکان داشته باشد، مدیران این واحدها به دنبال دستگاه‌های اتوماتیک می‌روند که تعدیل نیرو انجام دهند. حتی اگر این دستگاه‌ها را پیدا نکنند، ممکن است واحدهای کوچک با تعدیل نیروی کار، فشار بر افراد باقی‌مانده را بیشتر کنند، البته عموماً اقتصاد خودش را با تغییر متغیرها تطبیق می‌دهد. با هر تغییری ابتدا واحدهای تولیدی دچار شک می‌شوند، حتی ممکن است برخی واحدها ورشکست شوند، اما بعد از مدتی آن واحدها خود را با آن شرایط تطبیق می‌دهند.

تعیین دستمزد به صورت دو بار در سال، تأثیر ترمی در سطح کلان نخواهد داشت، زیرا با اجرای این تصمیم جابه‌جایی پول انجام می‌شود؛ یعنی پول از دست کارفرما به دست یک گروه دیگر منتقل می‌شود. به این ترتیب زمینه‌افزایش تقاضا فراهم نمی‌شود که تورم به دنبال داشته باشد. البته اجرای چنین سیاستی در نوع خاصی از کالاهای ممکن است تورم ایجاد کند. تقاضای نیروی کار عمدتاً کالای معیشتی است. در گروه کالاهای با دوام، عمدتاً تقاضا برای لوازم خانگی وجود دارد؛ بنابراین ممکن است تقاضای لوازم خانگی با اجرای چنین تصمیمی افزایش یابد.

کمک فرمول‌های پیچیده انجام می‌شود و اگر تغییری در این روند ایجاد شود، علاوه بر ایجاد تغییر در فرمول محاسبه حقوق و دستمزد، ممکن است زمینه تکرار مارپیچ دستمزد-قیمت را فراهم و در جامعه نیز تورم ایجاد کند؛ توری که می‌تواند سفره کارگران را کوچکتر و طراحان را به هدف خود، یعنی مقابله با آسیب به قشر کارگر در اثر گرانی‌ها، نرساند.

هستند و متناسب با آن کارشان را انجام می‌دهند. در تولید باید افق برنامه‌ریزی داشته باشیم تا بتوانیم برای حفظ نیروی کار تصمیم بگیریم. هرچه این افق طولانی‌تر باشد، برنامه‌ریزی راحت‌تر می‌شود. «اواضا می‌کند: «اگر دوره برنامه‌ریزی را کوتاه کنید، این مسأله بنگاه‌ها را نگران می‌کند. کارفرما نمی‌تواند نسبت به آینده نیروی کار برنامه دقیق داشته باشد زیرا نمی‌داند شش ماه بعد چه دستمزدی برای کارگران تعیین می‌شود.»

معاون اقتصادی اتاق تعاون می‌گوید: «با تغییر دستمزد در طول یک سال، میزان تعدیل نیرو قطعاً بیشتر می‌شود؛ زیرا واحدهای تولیدی با یک وضعیت ابهام مواجه هستند. اگر میزان افزایش حقوق به نحوی نباشد که کارفرمایان قدرت مانور داشته باشند، قطعاً دست به تعدیل نیرو می‌زنند.» او تأکید می‌کند: «آنچه در زندگی کارگران مهم است، این است که پرداخت دستمزد باید استمرار داشته باشد؛ بنابراین، پیشنهاد مطرح شده اصلاً منطقی نیست.»

نگاه بخشی حاکم نباشد

اصغر آهنی‌ها نایب‌رییس کمیسیون مالیات، کار و تأمین اجتماعی اتاق بازرگانی ایران و عضو شورایعالی کار نیز درباره پیشنهاد مطرح شده از سوی فعالان کارگری به آتی‌نو می‌گوید: «قانون کار نیاز به اصلاحات دارد. قانون کار فقط یک بند نیست و همه مباحث در این قانون باید به صورت جامع بررسی و سپس متناسب با شرایط کشور تصمیم لازم گرفته شود.»

او اضافه می‌کند: «در بخش کارفرمایی آمادگی داریم به صورت جامع در خدمت دوستان و شرکای اجتماعی باشیم و در مباحث مختلف به جمع‌بندی برسیم. اینکه به یک بخش از یک شمای کلی بپردازیم، اصلاً امکان‌پذیر نیست.»

به گفته این عضو شورایعالی کار، برای تعیین حقوق و دستمزد باید بحث‌های علمی و فنی انجام شود؛ زیرا ممکن است میزان تورم در شش ماهه ابتدای سال معادل تورم کل نباشد.

او ادامه می‌دهد: «اگر تعیین حقوق و دستمزد دو بار در سال انجام شود، قطعاً روی مقدار درصد افزایش حقوق تأثیر خواهد گذاشت.»

او مشکلات اقتصادی موجود را یکی از دلایل طرح پیشنهاد تعیین دستمزد به صورت دو بار در سال اعلام و اضافه کرد: «وجود تورم زمینه‌سخت شدن شرایط برای فعالان اقتصادی، کارگران و نامناسب شدن فضای کسب‌وکار را فراهم کرده است.»

آهنی‌ها ادامه می‌دهد: «در این شرایط باید طوری حرکت کنیم که تولید، کسب‌وکار و کارگران را حفظ کنیم. هر چند شاید برای هیچ‌کدام از اینها به نقطه

ایده‌آل نرسیم.»

اقتصاد کلان از تغییر دوباره دستمزد در یک سال تأثیر می‌گیرد

افزایش تورم به دنبال تکرار مارپیچ دستمزد-قیمت

فعالان کارگری به دلیل تغییرات مکرر نرخ تورم، پیشنهاد داده‌اند حقوق کارگران هم به جای آنکه یک بار در سال تعیین شود با تشکیل جلسات منظم توسط شورایعالی کار، دو بار در سال تعیین شود. آنها بر این باورند این رویه سبب خواهد شد حقوق کارگران متناسب با تورم تعیین شود، اما کارشناسان اقتصادی معتقدند محاسبه حقوق و دستمزد بر اساس میانگین نرخ تورم هر سال و با

گزارش

ممکن است با وضعیت تورم تعدیل شود، اما اثر غیرمستقیم این اقدام آن است که شاید تغییر دستمزد تورم ایجاد کند و مجدداً قدرت خرید کارگر کاهش یابد.

افشاری می‌گوید: «فکر می‌کنم کسی که این پیشنهاد را داده، باید محاسبات تکنیکی انجام دهد که اثر مستقیم و غیرمستقیم این تصمیم چیست؟ اگر چنین روالی در پیش گرفته شود که قیمت‌ها ماه به ماه یا شش ماه یکبار تعدیل شود، آثار اقتصادی نامطلوبی ایجاد می‌کند. این تصمیم یک مارپیچ قیمت-دستمزد ایجاد می‌کند که این مارپیچ به طور غیرمستقیم زمینه بالا بردن تورم را فراهم می‌سازد. بعد دوباره دستمزد بالا می‌رود و پس از آن تورم افزایش می‌یابد. این مسأله روی کارگران اثر نامطلوب دارد.»

او ادامه می‌دهد: «مارپیچ قیمت-دستمزد، سیکل باطلی را ایجاد می‌کند که همین‌طور ادامه می‌یابد و هیچ وقت تعدیل کامل ایجاد نمی‌شود. در چنین پیشنهادی فقط نفع کارگر مطرح است و موضوع دیگری مطرح نیست اما باید آثار غیرمستقیم را نیز بررسی کنند تا ببینند آیا نفع کارگر تأمین می‌شود؟» این استاد دانشگاه الزهرا تأکید می‌کند: «به نظر من تغییرات دستمزد باید به شکلی باشد که حتی اگر بخواهیم نفع کارگر را در نظر

معاون اقتصادی اتاق تعاون: «با تغییر دستمزد در طول یک سال، میزان تعدیل نیرو قطعاً بیشتر می‌شود؛ زیرا واحدهای تولیدی با یک وضعیت ابهام مواجه هستند. اگر میزان افزایش حقوق به نحوی نباشد که کارفرمایان قدرت مانور داشته باشند، قطعاً دست به تعدیل نیرو می‌زنند.»

بگیریم، قدرت خرید کارگر را ثابت نگه دارد. در چنین تصمیماتی ممکن است آثار غیرمستقیم بر آثار مستقیم غلبه و قدرت خرید کارگر کاهش یابد.»

به گفته او، از طریق جدول داده-ستانده می‌توانند محاسبه کنند یک درصد افزایش دستمزد چه تغییری در قیمت‌ها ایجاد می‌کند یا بر روی قدرت خرید چه اثری دارد.

تعیین دوباره دستمزد

چرا فعالان کارگری پیشنهاد دادند که برخلاف رویه گذشته به جای یکبار در سال، دو بار در سال نرخ حقوق و دستمزد تعیین شود؟ علی‌اکبر سیارمه فعال حوزه کار می‌گوید: «در ابتدای سال امیدوار بودیم با افزایش ۵۷ درصدی حداقل مزد، تحولی در وضعیت معیشت کارگران ایجاد شود، اما تورم به گونه‌ای است که اگر دستمزدها را ۸۰ درصد هم اضافه کنیم، بازهم اثر خود را

سفره کارگران هر روز زیر فشار تورم، رنگ پریده‌تر از دیروز می‌شود. توری که این روزها گریبانگیر قشر کارگر شده، فعالان این حوزه را بر آن داشت فکری به حال منافع این گروه زحمتکش کنند. فعالان کارگری پیشنهاد دادند با توجه به روند حاکم بر نرخ تورم، بهتر است به جای آنکه شورایعالی کار یک بار در سال جلسه تشکیل دهد و حقوق و دستمزد پایه را تعیین کند، این جلسات به دو بار در سال افزایش یابد تا حقوق کارگران هم متناسب با شرایط تغییر یابد. اما آیا این پیشنهاد به نفع کارگران است و می‌تواند رنگ و روی سفره آنها را به خانه‌هایشان بازگرداند؟

ایجاد مشکل در شاخص‌های اقتصادی

کارشناسان اقتصادی بر این باورند در صورت اجرایی شدن این تصمیم، شاخص‌های کلان اقتصاد کشور تحت تأثیر قرار گرفته و شرایط متزلزل‌تر از قبل خواهد شد.

علی‌قبری کارشناس اقتصادی یکی از افرادی است که معتقد است تعیین دوباره حقوق و دستمزد در اقتصاد تزلزل ایجاد می‌کند. او در گفت‌وگو با آتی‌نو می‌گوید: «به شرط آنکه حقوق و دستمزد یکبار در سال و متناسب با نرخ تورم تعیین شود، مشکلی برای کارگران ایجاد نخواهد شد و معیشت‌شان تأمین می‌شود، اما اگر نرخ تورم بالا رود، شاخص‌های اقتصادی دچار مشکل شده و اوضاع اقتصادی با مشکل مواجه می‌شود.» او تعیین دو بار نرخ دستمزد در یک سال را عاملی برای ایجاد یک سیکل معیوب و افزایش نرخ تورم اعلام می‌کند و بر این باور است که در چنین روندی، تورم از کنترل خارج خواهد شد. قبری تأکید می‌کند: «با تغییر دوباره دستمزد، بی‌ثباتی ایجاد می‌شود و سیکل معیوب اقتصاد کشور را به جریان می‌اندازد. به این ترتیب حقوق کارگران ضایع می‌شود.»

او درباره اثر تغییر دوباره قیمت بر افزایش نرخ تورم عنوان می‌کند: «این مسأله بدون انجام محاسبه قابل پیش‌بینی نیست و به این موضوع بستگی دارد که تأثیر حقوق و دستمزد در تورم چقدر باشد.»

اثرات مستقیم و غیرمستقیم

زهرا افشاری استاد دانشگاه الزهرا (س) نیز در گفت‌وگو با آتی‌نو با اشاره به اینکه تعیین حقوق و دستمزد بر اساس یکسری محاسبات و با تکیه بر متوسط تورم در طول یک سال تعیین می‌شود، می‌گوید: «اگر بخواهیم دستمزد را به جای سالی یکبار، شش ماه یکبار تغییر دهیم، از آنجا که تورم در برخی ماه‌ها بیشتر و در بخش دیگری از سال کمتر است، محاسبات حقوق و دستمزد نیز تغییر می‌یابد.» او تغییر دوباره قیمت‌ها را دارای اثر مستقیم و غیرمستقیم روی کارگران اعلام می‌کند و معتقد است با تغییر نرخ دستمزد، حقوق کارگران

